

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА
РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО
КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УКРАЇНІ
(ДО 27-Ї РІЧНИЦІ КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ)**

27 червня 2023 р.

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Актуальні питання становлення та розвитку сучасного
конституціоналізму в Україні
(до 27-ї річниці Конституції України)**

27 червня 2023 р.

ОДЕСА- 2023

УДК 351.74:340.1

П43

Рекомендовано до друку кафедрою конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки
Одеського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 13 від 14 червня 2023 року)

Упорядник:

Львова Єлизавета Олегівна, професор кафедри конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

Редколегія:

Корнієнко Максим Вікторович, проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук професор;

Матвєєва Лілія Георгіївна, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, полковник поліції;

Юрченко Микола Миколайович, завідувач кафедри конституційного та міжнародного права інституту права та безпеки О Одеського державного університету внутрішніх справ, кандидат політичних наук, доцент

- П43 Актуальні питання становлення та розвитку сучасного конституціоналізму в Україні (до 27-ї річниці Конституції України) Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 27 червня 2023 р. / упорядник Є.О.Львова, Редакційна колегія М.В. Корнієнко, М.М. Юрченко – Одеса, ОДУВС, 2023. – 220 с.

Збірник містить матеріали доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні питання становлення та розвитку сучасного конституціоналізму в Україні» (до 27-ї річниці Конституції України, Одеса, 27 червня 2023 р.).

Збірник може бути використаний перемінним складом юридичних закладів освіти, науковцями, практичними працівниками.

© ОДУВС, 2023

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ ПО
ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

ЮРЧЕНКО М.М., ГАВРИЛЮК А.В.209

**БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНИХ
ЦІННОСТЕЙ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ**

ЯБЛОНОВСЬКА А.А.212

**ПРАВОВА ПРИРОДА СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ:
ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ**

ЯНЧУК Н.Д.215

БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ У КОНТЕКСТІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Яблоновська Анастасія Андріївна,
магістрантка 1 курсу денної форми навчання
факультету підготовки фахівців для органів досудового
розслідування
Одеського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: **Магновський Ігор Йосифович**,
доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та
історії держави і права Одеського державного університету внутрішніх
справ

У сучасному світі безпека держави стає однією із найважливіших пріоритетних задач для кожної країни, і це особливо актуально для України, яка зіткнулася зі складною ситуацією, пов'язану із введенням воєнного стану на своїй території.

Відтак, у контексті безпеки держави, як засвідчує А. Крусян, конституціоналізм відіграє вкрай важливу роль. Так, конституціоналізм є публічно-правова система конституційної організації сучасного суспільства на основі права, демократії та утвердження конституційно-правової свободи людини, змістом якої є конституція та конституційне законодавство, конституційні правовідносини, конституційна правосвідомість, конституційний правопорядок, функціонування цієї системи спрямоване на обмеження публічної влади на користь громадянського суспільства, прав і свобод людини [1, с. 14–15].

Загалом, основна ідея конституціоналізму полягає у тому, що влада держави повинна бути обмеженою законом і регулюватися

конституцією. Конституція встановлює правила, принципи та цінності, на яких ґрунтується політична система та гарантуються права і свободи як людини загалом, так і громадянина зокрема.

Із початку дії воєнного стану, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 року, весь державний сектор було переорієнтовано на здійснення діяльності, що направлена на відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини й громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

У такі періоди важливо знайти баланс між захистом безпеки держави та збереженням конституційних цінностей і прав громадян. Конституційні принципи та норми повинні бути дотримані навіть під час воєнного стану, а обмеження мають бути обґрунтованими, тимчасовими і відповідати необхідності відвертої загрози для безпеки країни. Це забезпечує збалансований підхід, де безпека держави зберігається, а права та свободи громадян захищені.

З огляду на конституційні засади державного й суспільного ладу, як наголошує Н. В. Камінська, фундаментального характеру набувають такі цінності як життя людини, її здоров'я, честь, гідність і, відповідно, інші права, надані при народженні. Спеціальний характер, заявляє науковиця, стосовно права мають такі цінності, як безпека, законність, правопорядок, право власності, свобода думки, слова, віросповідання тощо [3, с. 88].

Зауважимо, що воєнний стан може породжувати потенційні виклики для конституційних цінностей. Так, перш за все, воєнний стан може призводити до обмеження прав та свобод громадян, які гарантовані Конституцією. У такий період можуть бути припинені дії окремих конституційних гарантій, наприклад, свободи пересування, права на приватне життя, свободи думки та інших. Це може створювати конфлікт між необхідністю забезпечення безпеки держави та захистом конституційних прав громадян. По-друге, воєнний стан може змінювати перебіг влади в державі. У такий період можуть бути надані додаткові повноваження владі, що може порушувати принципи розподілу влади та спричиняти концентрацію влади в руках однієї гілки влади. Своєю чергою, це може загрожувати конституційному балансу та засадам демократії. Окрім того, воєнний стан може сприяти зростанню владних повноважень та концентрації влади в руках керівництва як такого. У такий період влада може мати

необґрунтовано розширені повноваження, що може порушити принципи демократії та правової держави.

У світлі вищезазначених потенційних викликів, які супроводжують воєнний стан, важливо знайти оптимальний баланс між гарантуванням безпеки держави та збереженням цінностей, закріплених у конституції як основного закону держави. Розробка ефективних механізмів захисту конституційних прав та свобод під час воєнного стану стає важливим завданням для збереження демократичних цінностей і забезпечення стабільності держави.

В умовах надзвичайних та інших ситуацій, підкреслює З. В. Кузнєцова, таких як воєнний стан, принципи та мета конституціоналізму залишаються незмінними, оскільки в будь-яких екстремальних ситуаціях утвердження конституційно-правової свободи людини та захист прав людини є пріоритетом [4, с. 158].

Забезпечення ефективних процедурних гарантій є важливим для захисту прав громадян під час воєнного стану. Це можуть бути механізми судового контролю, право на справедливий суд, право на правову допомогу та інші гарантії, які забезпечують рівність перед законом та захист прав особи.

Воєнний стан не повинен слугувати виправданням для проявів насильства, зловживання владою або порушення прав людини. Захист від таких проявів має бути гарантованим, незалежно від обставин, включаючи воєнний стан. Тому, важливо продовжувати реформи правової системи, включаючи судову систему та правоохоронні органи. Це може включати покращення незалежності судів, забезпечення професійної підготовки для правоохоронців та забезпечення доступу до справедливого судочинства.

Для забезпечення захисту прав та свобод громадян під час воєнного стану, важливо проводити освітні заходи та забезпечувати доступ до інформації про права людини. Це сприятиме підвищенню свідомості громадян щодо їхніх прав та способів їх захисту в умовах воєнного стану.

Усе вищевказане підтверджує, що воєнний стан має значний вплив на конституційні цінності держави. Однак, забезпечення ефективних процедурних гарантій, недопустимість проявів насильства та зловживання владою, а також дотримання принципу пропорційності можуть відіграти важливу роль у захисті конституційних цінностей під час воєнного стану. У цілому важливо забезпечити рівновагу між забезпеченням безпеки держави та збереженням конституційних цінностей, а також активно працювати над удосконаленням механізму дотримання прав та свобод громадян,

зокрема під час воєнного стану. Це може бути досягнуто шляхом забезпечення широкого доступу до релевантної інформації та розвитку освітніх ініціатив, спрямованих на підвищення свідомості громадян щодо їхніх прав та можливостей у процесі захисту.

Список використаних джерел

1. Крусян А. Сучасний український конституціоналізм в умовах воєнного стану. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2023. № 3 (21). С. 12–22.
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389. URL: <https://www.zakon.cc/law/document/read/389-19> (дата звернення: 21.05.2023).
3. Камінська Н. В. Сучасна парадигма конституційних цінностей та їх значення в умовах воєнного стану. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2022. № 2 (24). С. 86–95.
4. Кузнецова З. В. Сучасний український конституціоналізм: загальні засади та виклики сьогодення. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 3 (17). С. 154–164.